

HEIDI NIVA

Parhailaan mutta myöhemmin

Olla V-mAssA -rakenne ennakkoinnin ja intentioiden ilmaisuissa

1 Johdanto

Yksi *olla V-mAssA* -rakenteen (*olla tekemässä*) keskeisistä funktioista on ilmaista progressiivisuutta eli parhailaan tapahtumista (esim. Kangasmaa-Minn 1978; Heinämäki 1995; Tommola 2000; Onikki-Rantajääskö 2005). Progressiivisuus on semanttinen aspektikategoria, jossa kyse on tilanteiden esittämisestä rajaamattomana¹ ja lisäksi tapahtuman käynnissä olemisesta viittaushetkellä (Dahl 1985, 91–93; Bybee, Perkins–Pagliuca 1994, 126; Mair 2012). Jos tilanteen rajaamattomuus otetaan lähtökohdaksi, prototyyppistä progressiivisuutta edustavat lauseet, joissa *olla V-mAssA*-rakenteen sisältämän infinitiivin kantaverbi ilmaisee rajaamatonta tai sellaiseksi tulkittavaa toimintaa tai tapahtumaa ja joissa mahdollisesti esiintyvä objekti on partitiivisijainen: *Pekka on rakentamassa taloa* (partitiiviobjektista esim. P. Leino 1991, 134–149, 172–180; Heinämäki 1994).

Aspektitutkimuksessa on kiinnitetty huomiota siihen, että *olla V-mAssA* -rakenteen sisältävät lauseet voivat ilmaista myös ennakkointia tai intentioita (Lehtinen 1983, 492–495; Tommola 1992; Kangasmaa-Minn 1993, 21; Heinämäki 1994, 229, 1995, 149; Sulkala 1996, 195, 207; Tommola 2000, 662, 669; Onikki-Rantajääskö 2005, 178–179). Tällöin infinitiivin kantaverbi ilmaisee yleensä rajattua tai sellaiseksi tulkittavaa toimintaa tai tapahtumaa, ja mahdollinen objekti on totaaliobjekti²: *Pekka on rakentamassa talon*. Vaikka suomen aspektia on tutkittu paljon ja myös progressiivirakennetta on käsitelty aspektitutkimuksissa, ennakkoinnin tai intention ilmaisun tulkinnan saavia progressiivirakenteellisia ilmauksia on tarkasteltu varsin vähän. Todennäköisesti syy on osin siinä,

1 Käsitteet *rajaamattomuus* ja *rajattuus* (ks. P. Leino 1991, 172–180; Heinämäki 1994; Nurminen 2015, 56–60) toimivat kattokäsitteinä spesifisimmille aspektimerkityksille. Esimerkiksi *momentaaninen* tarkoittaa rajattua, kestoltaan hetkellistä.

2 Totaaliobjektilla tarkoitetaan genetiivi-, nominatiivi- tai akkusatiivisijaista objektiä (ks. esim. ISK § 925).

että futuuristen implikaatioiden selittyminen rajattua aspektia ilmaisevien elementtien myötävaikutuksella näyttää olevan melko selvä asia. Nimittäin myös yksinäisverbillisissä lauseissa samanlaiset aspektielementit ohjaavat tulkintaan rajatusta tilanteesta (esim. P. Leino 1991, 134–149, 172–180; Heinämäki 1994) ja viittaushetkeä myöhempään aikaan sijoittuvasta tilanteesta (esim. Hakulinen–Karlsson 1979, 250–251; Kangasmaa-Minn 1984, 84; ISK § 1544). Toinen syy vähäiseen huomioon lienee aiempien tutkimusten aineiston luonteessa: käytetty kielimateriaali ei ole aineistona tarjonnut otollista lähtökohtaa ilmiön tarkasteluun esimerkiksi ennakointi-ilmausten vähäisyydestä johtuen (ks. kuitenkin Eerikäinen 2009, 63–73).

Tarkastelen tässä artikkelissa *olla V-mAssA* -rakenteen temporaalista polysemiaa, aspektimerkityksiä ja erityisesti sen käyttöä intentioiden ja ennakoinnin ilmaisuissa. Aineistona olen käyttänyt *Suomi24*-korpuksesta poimittua satunnaisotantaa ja sen kaikkiaan 1041:tä *olla V-mAssA* -rakenteen sisältävää esiintymää. Aineisto avaa uudenlaisia näkökulmia, sillä rakenteen käyttö varsinkin intentioiden ilmaisukeinona poikkeaa jossain määrin niistä ennakointi-ilmauksista, joihin aiempi tutkimuskirjallisuus on keskittynyt. Aineistossa on esimerkiksi tapauksia, joissa ennakointia tai intentioita ilmaiseva progressiivirakenne käyttäytyy aspektielementtien suhteen tavalla, joka ei täysin vastaa aiemmin esitettyä kuvausta. Rajattuutta ilmentävät aspektielementit ovat ennakoinnin ja intentioiden ilmaisuissa odotuksenmukaisia, mutta aineistossa esimerkiksi objektin sijana voi olla myös partitiivi: *Olen ostamassa uutta puhelinta*. Tästä seuraa, että ilman kontekstin tukea – ja joskus kontekstissakin – keskustelupalstan progressiivirakenteelliset ilmaisut voivat olla temporaalisesti polyseemisiä: niiden voidaan tulkita ilmaisevan joko parhaillaan tapahtumista tai tulevaisuudessa tapahtumista (polysemiasta esim. P. Leino 1993, 121–171; Glynn 2014, 9–15). Osa *olla V-mAssA* -rakenteellisista ilmauksista puolestaan asettuu progressiivisuuden ja ei-progressiivisuuden sekä nykyhetken ja tulevaisuuden välimaastoon tavalla, joka ei ole täysin yksiselitteinen. Merkitykselliseksi polysemian tarkastelussa nousevat muun muassa verbisemantiikka ja se, millainen sisältö ja kesto verbin ilmaisemalla tapahtumisella voi olla.

Teoreettisena viitekehystenä tutkimuksessa on konstruktiokielioppi (Fillmore–Kay–O’Connor 1988; Goldberg 1995, 2006, 2019; Fillmore–Kay 1999; Fried–Östman 2004; Diessel 2019), joka ohjaa tarkastelemaan tutkimuskohteena olevaa rakennetta³ toisaalta sen sisäisistä piirteistä käsin, toisaalta kielen yksikkönä, joka toimii sellaisenaan kokonaisuutena ja kantaa omaa funktiotaan. *Olla V-mAssA* muodostaa perifrastisena konstruktiona ydinrakenteen, jossa infinitiivin kantaverbi vaihtelee ja joka useimmiten esiintyy itseään laajemmissa konstruktioissa esimerkiksi rakenteessa olevalle verbille tyypillisen täydennyksen kanssa. Konstruktionäkökulmaan kuuluu olennaisesti kieltä käyttävä ihminen: kieli ja sen konstruktioituneisuus ovat sidoksissa ihmiseen, joka kielentää

3 Sana *rakenne* on *konstruktio*-termiä väljempi ja soveltuu paremmin myös silloin, kun *olla* ja *V-mAssA* eivät muodosta selkeää yksikköä. Käytän myös nimitystä *progressiivirakenne*, vaikka *olla V-mAssA* on siksi monikäyttöinen, että nimitys on jossain määrin yksinkertaistava.

havaintojaan ja kokemuksiaan, sekä yhteisöön, jossa ihminen kieltään käyttää. Konstruktiot syntyvät ja muuttuvat kielen käytössä. Myös *olla V-mAssA* -rakenteen käyttö intentioiden ja ennakkoinnin ilmauksissa on seurausta kielenkäyttäjien valinnoista.

Etenen aiheen käsittelyssä seuraavasti. Luvussa kaksi esittelen ensin lyhyesti sitä, millaisia merkitystehtäviä *olla V-mAssA* -rakenteelle on aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa esitetty. Luvussa 3 kuvaan ja analysoin *olla V-mAssA* -rakenteen käyttöä intentioiden ja ennakkoinnin ilmaisuissa *Suomi24*-keskustelupalstalla. *Olla V-mAssA* -rakenteen kantaverbin ohella kiinnitän huomion myös rakenteen yhteydessä esiintyviin syntaktis-semanttisiin elementteihin, kuten objektin sijaan. Samoin huomioin teksti- ja kielenkäyttökontekstin osuuden tulkinnan rakentumisessa. Artikkelin neljännessä luvussa tarkastelen *olla V-mAssA* -rakenteen aspektimerkitystä temporaalisuuden näkökulmasta.

2 *Olla V-mAssA* -rakenteen merkitystehtäviä

Tulkinta ilmaisulle, johon *olla V-mAssA* sisältyy, syntyy usein monen eri syntaktis-semanttisen tekijän summana. Ennakoinnin ja intentioiden ilmaisun kannalta *olla V-mAssA* -rakenteen monikäyttöisyys on olennaista sikäli, että tietyissä tapauksissa lokaation ilmaisu sulkee pois ennakkoinnin ja intention merkitysmahdollisuuden (ks. luku 3.5).

Lokaation ilmaistessaan toiminnan, jota suorittamassa tai läpikäymässä tämä on. Toiminnan voi tällöin ajatella tapahtuvan tietyssä, sille luonteenomaisessa tai muutoin pääteltävissä olevassa paikassa: Jos *Pekka on syömässä*, hän on ehkäpä keittiössä. (Markkanen 1979, 65; Hyvärinen 1982, 83; ISK § 1519; ks. myös Kangasmaa-Minn 1978, 286–287, 291; Hakulinen–Karlsson 1979, 381–382; Heinämäki 1995, 151; Huumo 1995, 33–35; Onikki-Rantajääskö 2001, 251, 2005, 177, 190–192). Lokaation ilmaisun merkitys voi olla vahvempi silloin, kun objektia tai muuta täydennystä ei ole ilmaistu. Esimerkiksi ilmaus *Pekka on syömässä omenaa* korostaa toimintaa sen kohteen ilmaisun kautta. Samoin suuntasijainen täydennys voi fokusoida käynnissä olon merkitystä: *Pekka on uimassa vastarannalle*⁴. Kun *olla*-verbin ensisijaisena täydennyksenä on infinitiivin sijaan nomini, infinitiivillä on toissijaisen täydennyksen rooli vapaana adverbialina (ns. konverbina, ks. Ylikoski 2003, 202–205, 216–217). Tällöin *olla V-mAssA* ei hahmotu perifrastisena konstruktiona, jossa infinitiivi on osa predikaattia. Sen sijaan infinitiivi tuo lisätietoa nomini-täydennyksen ilmoittamaan lokaaliseen merkitykseen: sijainnissa paitsi ollaan myös tehdään jotakin, tai mahdollisesti infinitiivin ilmoittama toiminta on peräti syy sijainnissa olemiseen (*Kun Kalle oli keittiössä valmistamassa aamupalaa, kolahti postiluukusta eteisen lattialle pikakirje*, Hyvärinen 1982, 83). Lokaation ilmaisu ja toiminnan käynnissä olon merkitys voivat olla ilmaisussa yhtä aikaa läsnä olevia merkityksiä, mutta progressiivisuuden kieliopillistumiskehityksen kannalta on olennaista, että sijainnin merkitys

4 Kuitenkin hieman toisin Kangasmaa-Minn 1978, 287–288.

rakenteessa taka-alaistuu (Onikki-Rantajääskö 2005, 182). *Olla V-mAssA* -rakenteellisen ilmaisun tulkintaan vaikuttavat siis verbisemantiikan ohella koko lauseen syntaktis-semanttiset elementit (ks. myös Nurminen 2015, 233–234)⁵. Ilmaisun progressiivisuus voi vaihdella intensiteetiltään. Intensiteetillä tarkoitetaan, että progressiivisuuden eli korosteisen käynnissä olon tulkinta voi toisissa lauseissa olla vahvempi kuin toisissa.

Progressiivisen aspektin ilmaisukeinona *olla V-mAssA* on verraten uusi. Nykysuomea edeltävässä käytössä lokaalisuus kietoutuu vielä vahvasti rakenteen käyttöön (Onikki-Rantajääskö 2005, esim. 190–192). Aspektikategoriana progressiivisuus on imperfektiivisen eli rajaamattoman aspektin⁶ alatyyppejä, joka ilmaisee viittaushetkellä käynnissä olevaa toimintaa ja kestoltaan rajaamatonta tilannetta sekä ikään kuin fokusoi parhaillaan toiminnan tilassa olemista ja toiminnan sisäistä osahetkeä (Comrie 1976, 32–40; Dahl 1985, 90–93; Langacker 1991, 91–97; Bybee ym. 1994, 126; Timberlake 2007, 287). Progressiivisuuden ilmaisun kieliopillistumisen aste vaihtelee kielittäin. Esimerkiksi englannissa progressiivisen rakenteen käyttö on tietyin ehdoin pakollista (**What does Mary do at this moment?* – **She watches television*, esim. Quirk–Greenbaum–Leech–Svartvik 1985, 199), kun taas suomessa progressiivisen rakenteen käyttö on vaihtoehtoista, sillä lähes aina valittavissa on yksinäisfinitiivinen verbimuoto⁷. Progressiivisen rakenteen käyttöön liittyy kielissä erilaisia semanttis-pragmaattisia rajoituksia ja tendenssejä⁸ (suomen osalta ks. esim. Heinämäki 1995) ja progressiivirakenteella voi olla myös muita tehtäviä kuin varsinaisen progressiivisen aspektin ilmaiseminen (esim. Comrie 1976, 32–40; Dahl 1985, 90–95; Mair 2012).

Kuten johdannossa on tullut esille, progressiivisuuteen liittyy ilmiö, jossa tietyt aspektuaaliset elementit vaikuttavat progressiivirakenteen sisältävän ilmaisun temporaaliseen tulkintaan. Leksikaalinen aspekti⁹ on merkityksellinen tekijä: aspektiltaan rajatut, toiminnan tai tapahtuman rajallista kestoja ilmaisevat verbit rakenteessa aiheuttavat tulkinnan, jonka mukaan tapahtuma ei olekaan käynnissä puhehetkenä (tai muuna viittaushetkenä) vaan vasta pienellä viiveellä (propinkvatiivinen tulkinta, ks. Maamies 1997, 32–34) tai väljemmin lähitulevaisuudessa (Karste 1932, 28; Lehtinen 1983, 492–495; Kangasmaa-Minn

5 Vaikka *olla V-mAssA* -rakenteen sisältävä ilmaus ei saisikaan tulkintaa ensi sijassa progressiivisena, sen kuvaama tilanne voi toki silti olla aspektiltaan rajaamaton. Kysymys on siitä, mikä on rajaamattoman aspektin lisäksi nimenomaan progressiivisuutta ja millaiset lauseet sitä edustavat. Ks. myös luku 4.

6 Typologisessa kirjallisuudessa käytetään aspektikategorioiden yhteydessä usein termejä *imperfektiivinen* ja *perfektiivinen aspekti*. Fennistiikassa käytetystä aspektiterminologiasta kokoavasti ks. esim. Sivonen 2007, 77–79; Nurminen 2015, 16–18, 56–65; ks. myös ISK § 1500.

7 Progressiivisuutta semanttisena merkityskategoriana voidaan ilmaista erilaisin muotokeinoin. Katso esim. Hynönen 2016, 91–95 essiivisijaisen nominaalipredikaatin ja progressiivirakenteen vertailusta.

8 Fennistisessä aspektikirjallisuudessa käsitellään verbisemanttisten ehtojen lisäksi esimerkiksi agenttiivisuuden ja intentionaalisuuden l. tarkoituksellisuuden elementtiä progressiivirakenteen käytössä ja merkityksessä, esim. Heinämäki 1995). Progressiivirakenteen on nähty myös ilmaisevan absentiivisuutta, ks. Tommela 2000.

9 Leksikaalisella aspektilla tarkoitetaan nimenomaan verbin aspektiominaisuutta erotuksena useamman elementin rakentamasta aspektimerkityksestä, esimerkiksi lauseen aspektista. Termeillä *teonlaatu* ja *Aktionsart* voidaan myös viitata leksikaaliseen aspektiin. Katso ISK § 1500, Filip 2012.

1993, 21; Heinämäki 1994, 229, 1995, 149; Sulkala 1996, 195, 207; Maamies 1997, 30–34; Hakulinen 2000, 103; Tommola 2000, 662, 669; Onikki-Rantajääskö 2005, 178–179; Eerikäinen 2009, 63–73; ISK § 1546). Momentaanisten eli sisäiseltä kestoaltaan hyvin vähäistä tapahtumaa kuvaavien verbien tapauksessa tapahtumahetki liikkuu vain vähän eteenpäin, jolloin tilanne hahmottuu tapahtumaisillaan olevana (*Pekka on haukkamassa omenaa*). Muunlaisten rajattuutta ilmaisevien verbien kanssa tapahtumahetki on määrittelemättömässä tulevaisuudessa kuitenkin niin, että tapahtumahetki on suhteellisen lähellä (*Pekka on tekemässä omenapiirakan*). Tapahtumahetkeltään myöhemmän tulkinnan mahdollisuus progressiivirakenteessa ei ole ainoastaan suomen kielelle ominaista, vaan verbileksemin aspektisemantiikka voi tuottaa samantyyppisiä ilmiöitä muissakin kielissä (esim. *The train is leaving*, Bertinetto–Ebert–Groot 2000, 534; *Ich war am Einschlafen, als das Telefon klingelte*, Ebert 2000, 614; *Jón er að gifta sig á morgun*, Tommola 2000, 669). Kun *olla V-mAssA* -rakenteella sisältää rajattuutta ilmaisevan prosessiverbin, se saa tulkinnan käynnissä olevana mutta sisältää myös implikaation prosessin päättymisestä: *Omenat ovat kypsymässä* (ISK § 1506, § 1520; Heinämäki 1995, 149–150).

Suomen kielessä myös objektin sijalla on merkittävä rooli progressiivisen tulkinnan rakentumisessa. Rakenteen objektin valintaa ohjaavat periaatteessa samat periaatteet kuin yksinäisverbin objektin valintaa: partitiiviobjektilla ilmaistaan tilanteen rajamattomuutta ja totaaliobjektilla tilanteen rajattuutta. Yksinäisverbin totaaliobjekti aiheuttaa tulkinnan, jonka mukaan kuvatulla tilanteen kestolla on raja ja mahdollisesti lisäksi tulos (*Pekka syö omenan ~ rakentaa talon*) (esim. Penttilä 1963, 588–595; P. Leino 1991, 134–149, 172–180; Heinämäki 1994; Hakulinen 2000, 536–537). Yksinäisverbillinen ilmaus, jossa on preesensmuotoinen verbi ja totaaliobjekti, saa tulkinnan tapahtuman myöhemmyydestä suhteessa puhehetkeen (esim. Hakulinen–Karlsson 1979, 250–251; Kangasmaa–Minn 1984, 84; ISK § 1544). Samalla tavoin progressiivirakenteellinen *Pekka on rakentamassa talon* viittaa rakentamistilanteen päättyvän ja talon valmistuvan vasta puhehetkeä (tai muuta viittaushetkeä) myöhemmin. Kun kyse ei ole varsinaisesta prosessiverbistä (kuten *rakentaa*-verbin tapauksessa), progressiivirakenteen ja totaaliobjektin sisältävä ilmaus on aspekto-temporaaliselta tulkinnaltaan häilyvä. Ilmaus *Pekka on rakentamassa talon* voidaan tulkita niin, että rakennusprojekti on jo meneillään, mutta toisaalta on myös mahdollista, että talon rakentaminen on vielä aikeen tasolla. Vasta konteksti selvittäisi, kumpi tulkinta on oikea. *Olla V-mAssA* -rakenteella ilmaistavaa progressiivisuutta voi ehkä parhaiten lähestyä prototyyppisyyden kautta. Esimerkiksi transitiiivilauseiden tapauksessa partitiiviobjektin saava *olla V-mAssA* on prototyyppinen progressiivisen, rajaamattoman aspektin ilmaus¹⁰, kun taas totaaliobjektillinen *olla V-mAssA* ei sitä ole.

Aspekto-temporaalisten merkitysten ohella tai niiden sijaan *olla V-mAssA* -rakenteelliset ilmaisut voivat ilmaista myös muita funktioita. Ilmaisuun voi sisältyä tulkinta

10 Prototyyppisyyden yhteydessä mainittakoon, että usein progressiivisuuden katsotaan tulevan esiin samanaikaisuutta ilmentävissä rakenteissa. Tällainen esiintymisympäristö on esimerkiksi *kun*-sivulauseellinen ilmaus (Onikki-Rantajääskö 2001, 251–252, 2005, 180).

esimerkiksi toiminnassa mukana olosta (*Jouni Simola on pelaajana ollut voittamassa kahta SM-kultaa ja valmentajana hän on ollut saavuttamassa SM-hopeaa ja pronssia*, ISK § 1519; Onikki-Rantajääskö 2005, 179–180) tai puhujan asennoitumista esimerkiksi emfaattisesti (*Kyllä me poliisissa olemme kannattamassa sitä, että –*, Tommola 2000, 672–674). Emfaattisuus taas on merkityspiirre, joka vaikuttaa liittyvän myös ennakoinnin ja intentioiden ilmaisuun. Käsittelen tätä lisää luvussa 3.

3 *Intentioiden ja ennakoinnin ilmaiseminen olla V-mAssA -rakenteella*

Tutkimuksen aineisto on peräisin *Suomi24*-korpuksesta¹¹. Korpuksesta otettu satunnaisotos käsittää virheosumien ja toisteisten esimerkkien poistamisen jälkeen 1 447 *olla V-mAssA*- sekä *olla menossa*-, *olla tulossa*- ja *olla lähdössä* -rakenteiden esiintymää. *Mennä*-, *tulla*- ja *lähteä*-verbeistä käytetään progressiivirakenteessa tyypillisesti *O*-johdoksellista muotoa (*olla V-OssA*), mistä syystä muodot on haettu erikseen. Kyseiset verbit ovat tiheästi käytettyjä (Saukkonen–Haipus–Niemikorpi–Sulkala 1979; Jussila–Nikunen–Rautoja 1992), ja niitä on myös otannassa huomattavasti suurempi määrä kuin mitään muuta verbiä: yhteensä 406 esiintymää. *Olla V-OssA* -rakenteen taaja käyttö intentioiden ja ennakoinnin ilmaisuissa riittää kokonaan omaksi tutkimusaiheekseen, ja käsittelenkin kyseistä aineisto-osaa toisaalla (Niva, tulossa).

Tämän artikkelin pohjana on siis kaikkiaan 1 041 *olla V-mAssA* esiintymää. Olen jakanut esiintymät kahteen ryhmään. Yhden ryhmän (864 esiintymää) muodostavat tapaukset, joissa intention ja ennakoinnin ilmaisu on mahdollista. Käsittelen intention ja ennakoinnin ilmaisuun liittyviä piirteitä luvuissa 3.1–3.4. Toinen ryhmä (177 esiintymää) sisältää ne tapaukset, joissa tietyt syntaktis-semanttiset elementit sulkevat pois intention ja ennakoinnin tulkinnan varsin kategorisesti. Luku 3.5 keskittyy näihin tapauksiin.

3.1 *Kuka puhuu ja mistä puhutaan? Subjektin persoona ja agenttiivisuus*

Kun tarkastellaan *olla V-mAssA* -rakenteen merkityskäyttöä, voidaan havaita, että intentioiden ja ennakoinnin ilmaisu esiintyy kaikkien persoonien yhteydessä. Esiintyminen kaikissa persoonissa ja myös ilmisubjektittomissa tapauksissa on *olla V-mAssA* -rakenteelle yleisesti ottaen tavallista, mutta potentiaalisen futuristumiskehityksen kannalta piirre on otollinen: rakenne ei esimerkiksi rajoitu vain ensimmäiseen persoonaan, toisin kuin futurirakenteiden tapauksessa voi kehityksen alkuvaiheessa olla (Bybee ym. 1994, 254). Alla oleva taulukko (1) esittää karkean arvion eri merkitysfunktioiden määrästä persoonittain. Merkitysten erottelu perustuu aineiston analyysiin tapaus kerrallaan. Taulukossa merkintä ”progressiivisuus tai muu” tarkoittaa, että ilmaisulla voi olla progressiivisen

11 Sisältää *Suomi24*-keskustelusivuston kommentteja vuosilta 2001–2016. Korpus *Suomi24 2016H2* on käytettävissä Kielipankin konkordanssihakujohelman (Korp) kautta: <https://www.kielipankki.fi/aineistot/>. Korpus käsittää 2 663 114 497 sanetta ja 256 745 360 virkettä.

merkityksen ohella tai sitä voimakkaampana jokin muukin merkitys, kuten lokaation merkitys.

Taulukko 1. Persoonat aineistossa yhteensä sekä merkitysfunktioiden jakaantuminen persoonittain.

persoona	esiintymät persoonittain	progressiivisuus tai muu	intentio tai ennakointi
1.	172	95	77
2.	72	54	18
3.	534	361	173
ilmisubjektiton	86	61	25
yhteensä	864	571	293

Aineistossa ensimmäinen persoona on yleisempi kuin toinen. Tämä liittyy siihen, että keskustelupalstalla puhutellaan keskustelukumppania suhteellisen harvoin. Persoonista ehdottomasti yleisin aineistossa on kuitenkin kolmas persoona. Elollisia subjekti-tarkoitteita on kolmannessa persoonassa enemmän kuin elottomia. Puheenaiheina ovat tällöin sekä yksittäiset henkilöt että erilaiset tahot, joiden taustalle on yleensä selvästi ajateltavissa intentionaalinen toimija (*Nato, seurakuntayhtymä*). Elottomat subjekti-tarkoitteet viittaavat useimmiten johonkin verraten abstraktiin asiaan (*palvelut, suosio, hirvenmetsästyskausi*), ja puheenaiheena on usein jonkinlainen ilmiö, jossa on prosessin piirteitä. Kun *olla V-mAssA* -rakenteen esiintyminen ennakoivissa ilmauksissa on aiemmassa tutkimuksessa noussut esille, tarkastelun kohteena ovat usein tapaukset, joissa subjektina on kolmas persoona (esim. Heinämäki 1995; Tommola 2000, myös ISK § 1520). *Olla V-mAssA* -rakenteen käyttö muissa persoonissa tuo esille erilaisia merkityssävyjä, kuten intention ilmaisun.

Intentiota tai ennakointia ilmaiseva *olla V-mAssA* -rakenne esiintyy siis kaikissa kolmessa persoonassa (1–3). Subjekti voi jäädä myös implisiittiseksi, kuten passiivi- (4) ja nollasubjektirakenteissa (5). Tällöinkin lauseilla viitataan inhimillisiin toimijoihin.

- (1) **Olen** ehkä **hankkimassa** deguja (ja siitä hyvin innoissani olen), olisiko kenelläkään nimiehdotuksia?
- (2) Et sittenkään tainnut tarkoittaa sitä, että **olisit ryhtymässä HUOLEHTIMAAN LEMMIKEISTÄSI?**
- (3) Meillä teini **on** kohta **lentämässä** pesästä ja aikuiset kaipaavat muutosta.
- (4) Nyt tätä arvoitusta **ollaan** ilmeisesti **alkamassa** kesällä selvittämään.
- (5) – – ja näissä omistusasuminen on kannattavampaa, jos ei **ole muuttamassa** mihinkään.

Esimerkeissä 1–5 *olla V-mAssA* -rakenteen voisi myös korvata finiittisellä *aikoa*-verbillä:

puhe on joko omista tai jonkun toisen aikeista. Esimerkissä 3 kyse voi olla teinin omasta aikeesta tai vanhempien ennakoinnista.

Intention ilmaisuuden ja ennakoinnin välinen ero kietoutuu usein subjektin semanttiseen rooliin. Kun subjekti on infinitiivin ilmaiseman toiminnan agenttiivinen suorittaja, kyse on intentiosta. Jos subjekti saa passiivisen kokijan roolin, kyse ei ole varsinaisesti intentioista vaan tapahtumien ennakoinnista, kuten esimerkissä 6:

- (6) ja hain siis 1 turkuun vaikken sinne **ole pääsemässä** joten???

Opiskelupaikkaan pääseminen ei ole subjektitarkoitteen omassa kontrollissa, jolloin subjekti hahmottuu pääsemisen läpikävijäksi. Kirjoittaja siis ennakoi itseensä liittyviä tapahtumia.

Aineistossa esiintyy useita tapauksia, joissa kolmannen persoonan subjektitarkoite on luonteeltaan abstrakti. Elottomat, abstraktit tarkoitteet eivät ole agenttiivisia toimijoita, joten myös niiden yhteydessä *olla V-mAssA* yleensä ilmaisee kielenkäyttäjän ennakoimia tapahtumia (7–8):

- (7) Narsismi **on poistumassa** virallisista tautiluokituksista vuodenvaihteessa, oletko miettinyt kuinka aiot jatkossa diagnosoida tulevat kumppanisi?
- (8) Yhteiskunta **on kehittymässä** siihen, että jokainen on epäilyttävä.

Toisaalta voidaan ajatella, että tapahtumien taustalla on intentionaalinen toimija myös silloin, kuin subjektitarkoite on eloton. Selvimmin näin on esimerkissä 7, jossa tautiluokituksista vastaa inhimillinen taho ja toimijat ovat periaatteessa osoitettavissa. Kirjoittaja tuskin on kuitenkaan selvillä luokittajien intentioista vaan ainoastaan ennakoi tapahtuman esimerkiksi uutisten tai muun tiedonannon perusteella. Sen sijaan esimerkissä 8 yhteiskunnan kehittyminen lopulta tietynlaiseksi on tapahtuma, jossa intentionaalista taustavaikuttajaa ei voida ainakaan samalla tavalla osoittaa. Kyse on tapahtumasta, joka ei ole ajallisesti tarkkarajainen eikä perustu paikallistettavissa olevaan tiedonlähteeseen, vaan joka on ennakointina pikemminkin kielenkäyttäjän omaa tulkintaa ja spekulatiota asioiden tilasta ja etenemisestä. Huomionarvoista myös on, että toisin kuin esimerkeissä 1–5, esimerkeissä 6–8 *olla V-mAssA* -rakenteen tilalla ei ole mahdollista käyttää *aikoa*-verbiä. Spekulaatiivisuus voi liittyä myös elolliseen toimijaan ja tämän intentioihin. Esimerkissä 9 kirjoittaja olettaa poliitikolla olevan intentioita, joiden mukaan hän tulee toimimaan. Parhailaan olemassa oleva intentio johtaa tulevaan toimintaan:

- (9) Hah hah, eiköhän Hjallis **oo** sitä **tunkemassa** eduskuntaan kun sälli ei muualla pärjää.

Myös esimerkeissä 7 ja 8 tapahtumat ovat jo jollain tasolla alkaneet, vaikka tapahtumien toteutuminen kokonaisuudessaan koittaa vasta ajallisesti myöhemmin. Läsnä ovat yhtä aikaa sekä progressiivisuus että futuurisuus: kirjoittaja ennakoi tulevaa parhailaan käynnissä olevien tapahtumien ja niiden perusteella tekemiensä tulkintojen kautta. Esimerkki 9 osoittaa hyvin myös sen, että kolmannen persoonan subjektin tapauksessa on mahdollista erottaa puhujan ennakointi ja subjektitarkoitteen (oletettu) intentio.

Intention ja ennakkoinnin voi siis usein erottaa toisistaan subjektitarkoitteen semanttisen roolin perusteella. Elollisella, agenttiivisella toimijalla on infinitiivin osoittama tuleva toiminta aikeenaan, kun taas elollinen mutta epäagenttiivinen toimija on passiivinen läpikävijä, johon tuleva, ennakoitu toiminta kohdistuu. Toisaalta intention ja ennakkoinnin välinen ero ei ole aina yksioikoinen silloinkaan, kun subjekti on agenttiivinen, sillä toimintaa voidaan ennakoida myös oletettujen intentioiden perusteella. Elottoman subjektitarkoitteen tapauksessa kyse on ennakkoinnista. Intentioiden ilmaisu ja ennakointi voivat perustua niin tietolähteistä saatuun tietoon kuin eri tavoin rakentuvaan päättelyyn tai spekulatioon. Siihen, mikä on intentioita tai ennakointia ilmaisevan *olla V-mAssA*-rakenteen sisältävän ilmauksen aspektitulkinta, palaan luvussa 4.

3.2 Missä ovat tapahtumisen rajat? Verbisemantiikka, verbiaspekti ja objektin sija

Olla V-mAssA -rakenteen merkitystulkintaan liittyy olennaisesti verbisemantiikka, verbi-
lekseemin aspekti sekä verbin mahdollisen objektitäydennyksen sija. Erilaisia verbejä intentioiden ja ennakkoinnin ilmauksissa on 131. Yli kymmenen esiintymää saavia verbejä ovat *ostaa* (19), *muuttaa* (16) ja *saada* (11). Intentioita ja ennakointia ilmaiseva *olla V-mAssA* esiintyy aineistossa lähinnä rajattuutta ilmaisevien tai sellaisiksi lauseyhteydessä tulkittavien verbien (10–11) yhteydessä:

- (10) **Olen irtisanoutumassa** töistä ja tulen varmaankin saamaa lopputilirahat, niillä pitää kai tulla toimeen karenssiaika, sossusta tuskin saa mitään?
- (11) **Onko** kukaan **osallistumassa** joulukadun avajaisiin?

Rajattuutta ilmaiseva verbi on odotuksenmukainen sikäli, että aiemman tutkimuksen mukaan progressiivisen rakenteen futuuriset implikaatiot syntyvät juuri aspektiltaan rajattujen verbien yhteydessä. Kenties selvintä on momentaaniverbien aiheuttama propinkvaatiivinen tulkinta (Lehtinen 1983, 492–495; Kangasmaa-Minn 1993, 21; Heinämäki 1994, 229, 1995, 149; Sulkala 1996, 195, 207; Tommola 2000, 662, 669; Onikki-Rantajääskö 2005, 178–179). Verbin lisäksi myös muut elementit voivat tukea rajattuuden tulkintaa (tai vastaavasti myös rajaamattomuuden): osallistuminen ei ole yksiselitteisesti rajattu tilanne, mutta joulukadun avajaisiin osallistuminen on.

Aineistossa kiinnostavaa on, että intentioiden ja ennakkoinnin ilmaisuissa esiintyvät verbit kuvaavat yleensä verrattain abstraktia toimintaa tai tapahtumaa. Aineistossa ei toisin sanoen ilmaista aikeita vaikkapa pestä hampaita, ratsastaa tai lullalautailia, joista kyllä puhutaan progressiivisen tai lokaalisen merkityksen yhteydessä. Toisaalta hyvin konkreettista toimintaa kuvaavat verbit ovat aineistossa yleisestikin ottaen suhteellisen vähäisiä ja esiintyvät enimmäkseen menneiden tapahtumien kuvauksissa: jotain oltiin juuri tekemässä, kun tapahtui jotakin yllättävää (samanaikaisuuden elementistä Onikki-Rantajääskö 2001, 251–252, 2005, 180; Bertinetto ym. 2000, 527–534; myös Herlin 1998, 34–38).

Rajattuutta ilmaiseviin verbeihin on laskettavissa myös verbit, joilla voidaan kuvata asteittain kehittyvää prosessia. Merkitykseen kuuluu tällöin lopputuloksen implikaatio.

Ilmaiset, joissa *olla V-mAssA* -rakenteessa on prosessiverbi, kuvaavat tapahtumaa, joka on parhaillaan käynnissä, mutta joka täydellisenä toteutuu vasta ajallisesti myöhemmin. Parhaillaan tapahtuminen ja ennakointi ovat molemmat läsnä. Aineistossa tyypillisiä ovat ilmaukset, joissa subjekti on abstraktitarkoitteinen ja joissa puhutaan parhaillaan tapahtuvasta prosessista, jonka lopputulosta ennakoidaan (ks. myös esimerkki 8 edellä):

- (12) Dollari **on häviämässä** maailmanvaluutta asemastaan
- (13) Asuntojen pyyntihinnat **ovat laskemassa** realistiselle tasolle, sanoo asiantuntija.

Häviäminen ja laskeminen tapahtuvat parhaillaan, mutta täydennysten kautta ilmaukset on tulkittava niin, että varsinaisesti maailmanvaluutta-aseman menettäminen ja realistisen tason saavuttaminen tapahtuvat vasta tulevassa ajassa.

Parhaillaan tapahtuminen ja ennakointi limittyvät kuitenkin myös ilmauksissa, joissa ei ole varsinaista prosessiverbiä ja joissa puhe on agentiivisen toimijan intentioista:

- (14) **Olen muuttamassa** pois ok-talosta.
- (15) **Onko** moni **hakemassa** tänä vuonna Tallinnan yliopiston Helsingin yksikköön?

Esimerkissä 14 *muuttaa* asuinpaikan vaihtamisen merkityksessä on aspektiltaan lähinnä rajattu. Perinteisessä verbisemantiikassa *muuttaa* ei ole varsinainen prosessiverbi, kuten esimerkiksi *tyhjetä, täytyä* tai *kasvaa* (ISK § 1506, myös ISK § 1520; Heinämäki 1995, 149–150), mutta maailmantiedon perusteella se kuvaa nimenomaan prosessia, joka voi olla pitkäkin. Muuttaminen sisältää useita erilaisia vaiheita aina suunnittelusta, asunnon etsinnästä, pakkailusta ja muista valmisteluista varsinaiseen tavaroiden kuljettamisen hetkeen. Prosessiverbistä sen erottaa verbin kuvaaman tapahtuman luonne, jota nimitän *monisisältöisyydeksi*. Muuttaminen ei ole sisällöltään yksiaineksista, tasakoosteista tai asteittain kasvavaa, vaan se voi käsittää keskenään erilaisten toimintojen vaiheita, jotka puolestaan voivat olla niin mentaalisia kuin fyysisiäkin ja jotain siltä väliltä (ks. Klein 1994, 90–92; Maamies 1997, 33–36; Onikki-Rantajääskö 2001, 118). Se, että on muuttamassa, voi hahmottua vasta intentioksi toteuttaa jokin tapahtuma, mutta yhtä lailla tulkinnaiksi sopii myös oleminen keskellä monisyistä ja monivaiheista prosessia. Esimerkin 15 *hakea (jonnekin)* on samalla tavoin ”perinteiseltä” aspektiltaan rajattu, mutta senkin kuvaama tapahtuma on lisäksi monisisältöinen ja monivaiheinen. Hakeminen opinahjooon sisältää suunnittelua, tiedonhakua, lomakkeiden täyttämistä, ehkä valintakokeisiin tai haastatteluuun valmistautumista ja lopulta tulosten odottelua. Jos *on hakemassa* jonnekin, voi olla, ettei hakupäivä ole vielä koittanut, tai sitten edessä saattaa olla enää opiskelupaikan hyväksyminen. Tarkka tilanne ja siten tarkalleen oikea tulkinta selviävät vasta kontekstista, jos aina silloinikaan.

Muuttaa ja *hakea* ovat verbejä, joiden monisisältöisyys ja monivaiheisuus ovat verrattain helposti ymmärrettävissä. Jossain määrin yllättävää onkin, että myös esimerkiksi *ostaa* (16–18), *vaihtaa* (19), *hankkia* (20) ja *perustaa* (21) näyttäivät hahmottuvan samalla

tavoin. Aspektiltaan kaikki neljä verbiä ovat jälleen esimerkkien kontekstissa rajattuja, mutta toisin kuin *muuttaa* ja *hakea*, ne ovat myös transitiivisia. Aineistossa *olla ostamassa* esiintyy sekä totaaliobjektin (16) että partitiiviobjektin (17–18) kanssa:

- (16) Itekkii **oon ostamas** varmaan aprilia sx:n ja kaipailisin paljon noit tietoja ja kokemuksia niistä?
- (17) **Olen** ehkä **ostamassa** 80-luvun rivaria, johon tietysti putkiremppa edessä joskus ehkä 10v päästä.
- (18) **Olen ostamassa** uutta puhelinta (stockalta koska lahjakortti sinne) ja olen ajatellut trendiä, mutta mietin että onko trend plus parempi koska parilla kaverilla on plus ja yhdellä tavallinen ja molemmat toimivat yhtä hyvin.

Kuten edellä on tullut esille, totaaliobjekti on *olla V-mAssA* -rakenteen ennakkointia ilmaisevassa käytössä kahdesta vaihtoehdosta odotuksenmukaisempi. Aineistossa partitiiviobjekti esiintyy affirmatiivisissa lauseissa intention tai ennakoinnin ilmauksiksi luokittelemisissä tapauksissa kuitenkin useammin: 59 kertaa sekä lisäksi negaation yhteydessä 24 kertaa. Totaaliobjekteja on 39. Myös *ostaa*-verbin yhteydessä partitiiviobjekti on aineistossa yleisempi (11 tapausta 14 ilmiobjektillisestä, myöntömuotoisesta tapauksesta). Vaikuttaakin siltä, että ostaminen hahmottuu aineiston kielenkäyttötilanteissa tapahtumaksi, joka ei ole vain hetkellinen tilanne. Rivitalon ostamisen harkitseminen, mutta yhtä lailla myös uuden puhelinmallin päättäminen ovat osa *ostamisen* merkitystä, jolloin kielenkäyttäjä *on ostamassa* jotakin, kun hän tosiasiallisesti vasta aikoo tehdä niin (ks. myös Tommola 1992). Myös esimerkeissä 19 ja 20 näyttäytyy sama prosessissa olon tendenssi, jossa objekti on partitiivisijainen:

- (19) Itsellä ei kumpaakaan näistä ole mutta 2-tahtinen nsr löytyy, ja **olen** juuri tällä hetkellä **vaihtamassa** sitä 4T yamahaan, kun sattui semmoinen yleinen 2t vika että leipoi
- (20) **Olen hankkimassa** just kyseistä 12/89 Balalaikkaa.

Vaihtaminen ja hankkiminen ovat samantyyppisiä ostamiseen rinnastuvia tilanteita sikäli, että niihin kaikkiin sisältyy jonkinlainen hankkimisen prosessi, hankkimisen kehys (*frames*, Fillmore 1982; Fillmore–Johnson–Petrucci 2003; myös Diessel 2019, 95–98). Esimerkissä 19 kirjoittaja myös mainitsee vaihtamisen tapahtuvan *juuri tällä hetkellä*, vaikka ainakaan konkreettinen vaihto moottoripyörämallista toiseen tuskin on kirjoittamishetkellä meneillään. Kyse on toisenlaisesta parhailtaan tapahtuvasta prosessista, nimittäin aikomisesta.

Aineistossa on myös muita kuin niin sanottuun hankkimisen kehukseen liittyviä verbejä, jotka käyttöyhteydessään kuvaavat monisisältöisiä ja monivaiheisia prosesseja. Esimerkiksi se, mitä rajattua ilmaisevalla verbillä *perustaa* tarkoitetaan, on ajateltavissa verrattain monivaiheiseksi projektiksi (21) eikä vain ohimeneväksi perustetuksi julkistamisen hetkeksi, mitä perustaminen myös voi olla:

- (21) ja sitten kans vinkkejä mistä kannattaa alottaa kun **olen perust[a]massa** musa kerhoo pienemmille!?

Koska kirjoittaja kysyy aloitusvinkkejä keskustelupalstalla, voidaan päätellä, että kirjoittaja on kerhon perustamisessaan vasta alkutekijöissään, mutta silti partitiiviobjekti *kerhoo* osoittaa, että tapahtuma on jollain tasolla jo käynnissä. Esimerkissä 22 verbi *nostaa* esiintyy abstraktissa käytössä:

- (22) Ylä-Savon seurakuntayhtymä **on nostamassa** tuloveroprosenttia 0,1 prosenttiyksikköä 1,6:een prosenttiin.

Tuloveroprosentin nostaminen on prosessi, joka edellyttää kollektiivista suunnittelua ja päätöksentekoa sekä erilaisia virallisia käsittelyvaiheita. Vaikka itse korotus ei ole vielä astunut voimaan, siihen johtava prosessi on kirjoittajan käsityksen mukaan jo käynnistynyt, mitä partitiiviobjekti jälleen osoittaa.

Se, että aineiston intentioita ja ennakointia ilmaisevassa *olla V-mAssA* -rakenteessa esiintyy rajattuuta ilmentäviä verbejä, on siis odotuksenmukaista, mutta sen sijaan partitiiviobjektin käyttö on osin ristiriitaista. Yhtäältä kyse on tulevasta tapahtumasta, jolloin totaaliobjekti olisi tyyppilisempi vaihtoehto. Toisaalta verbisemantiikan tarkastelu aineistossa osoittaa, että partitiiviobjektillisiä verbejä yhdistää niiden kuvaaman toiminnan hahmottuminen prosessiksi, joka on luonteeltaan monisisältöistä ja monivaiheista sekä maailmantiedollisesti hahmottuvaa. Tällöin partitiiviobjekti kuvaa oikeastaan jo käynnissä olevaa toimintaa ja olennaista on se, mitä verbin kuvaamaan merkitykseen tosiasiallisesti kuuluu ja millaisia ovat mentaalisen ja faktuaalisen toiminnan rajat.

Aineistossa on myös tapauksia, joissa semanttiselta sisällöltään toisen tyyppiset, ei-monisisältöiset ja ei-monivaiheiset verbit kuten *aloittaa* ja *alkaa* hahmottuvat *olla V-mAssA* -rakenteen kautta rajoiltaan epäselvinä:

- (23) **Olen aloittamassa** kandintutkielmaa ja mietin, millä kielellä tutkielma kannattaisi kirjoittaa.
- (24) Uusi aikakausi **on alkamassa**

Aloittaa ja *alkaa* ovat aspektiltaan momentaanisia. Yleisesti ottaen *olla V-mAssA* -rakennetta, jossa esiintyy momentaaninen verbi, voidaan pitää tulkinnaltaan propinkvatiivisena: toiminta on juuri alkamaisillaan (ks. luku 2). Esimerkissä 23 alkamaisillaan olo on kuitenkin hyvin suhteellista, sillä kirjoittaja vasta pohtii tutkielman kielivaihtoehtoja ja lisäksi objekti on partitiivisijainen. Aloittaminen näyttäytyykin prosessina. Syynä tähän on se, mitä verbin täydennys *kandintutkielma* pragmaattisesti tarkoittaa. Toisin kuin vaikkapa ajallisesti rajallisen ja olemuksellisesti yksinkertaisemman *hyppäämisen* aloittaminen, tutkielman aloittaminen voi pilkkoutua useisiin vaiheisiin. Aloittamiseen voi kuulua aiheen valinta, aineiston ja lähestymistavan pohtiminen, sopivan seminaariryhmän etsintä ja niin edelleen. Yhtä sumea rajoiltaan on esimerkin 24 *alkaa*. Intransitiiviverbin vuoksi ilmaisussa ei ole objektiä, jonka sija ohjaisi ilmaisun tulkintaa. Propinkvatiivinen tulkinta alkamaisillaan olosta on mahdollinen, mutta subjektitarcoite *uusi aikakausi* tekee alkamisesta kompleksisempää, sillä aikakaudet ovat rajoiltaan hankalasti määriteltävissä. *Aloittaminen* ja *alkaminen* siis ikään kuin valuvat selkeältä rajakohdaltaan niin taakse

kuin eteenkin päin: momentaanisesta aspektistaan huolimatta ne kuvaavat *olla V-mAssA* -rakenteessa jotakin kestollisempaa, rajoiltaan hämärää ja kontekstuaalisesti muuntautumiskykyistä toimintaa ja tapahtumaa (ks. myös Lehtinen 1983, 496).

Tarkalleen ottaen verbin rajattu aspekti ei määritä sitä, kuinka lyhyt tai pitkä tilanne on sisäiseltä kestoiltaan eikä ota kantaa siihen, onko verbitoiminta homogeenistä vai ei (leksikaalisesta aspektista ja aspektikategorioista ks. esim. Vendler 1967, 97–121; Comrie 1976; Heinämäki 1994; Filip 2012; Nurminen 2015, esim. 56–65; ISK § 1498–1500, 1508; myös Langacker 1991, 92–97). Kun tarkastelee verbiaspektin vaikutusta erilaisiin rakenteisiin ja ilmaisutyyppeihin, on myös huomattava, että verbien kategorisointi rajaamattomaan tai rajattuun aspektiin tai niiden spesifisimpiin alatyyppeihin ei vielä yksistään selitä *olla V-mAssA* -rakenteen tulkintaa. Aspektin ohella verbit kantavat myös muunlaisia merkityksiä, ja ilmaisun tulkinta rakentuu monien elementtien yhteispelinä.

3.3 Sanoman painottaminen: negaatiosta emfaattisuuteen

Kun intentioita tai ennakkointia ilmaiseva *olla V-mAssA* esiintyy kieltoisuuden yhteydessä, sen käyttöön liittyy kiinnostavia semanttis-pragmaattisia erityispiirteitä (kiellon ns. tunnusmerkkinä sekä pragmaattisista implikaatioista ja funktioista ks. Hakulinen–Karlsson 1979, 266–273; Yli-Vakkuri 1986, 229–244; Miestamo 2005, 195–200; ISK § 1615–1616). 293:sta intention ja ennakkoinnin tapauksesta 38 on kieltoisuuden. Yksi kieltoisuuden *olla V-mAssA* -rakenteen funktioista aineistossa on kiistää väittämä, jonka keskustelukumppani esittää puhujan intentioista. Esimerkissä 25 kirjoittaja vastaa samaansa kommenttiin, ettei hänen kohdallaan ole kyse terveysturismista, toisin kuin kommentissa on väitetty:

- (25) **En** minä **ole matkustamassa** terveysturistiksi rapauttamaan mitään [maan julkista sektoria].

Intention kiistämistä muistuttaa käyttötyyppi, jossa selitetään toimintaa ja sen taustalla olevia motiiveja, joista on esitetty arveluja (26) tai jotka kirjoittaja itse haluaa varmuuden vuoksi vielä eksplikoida (27) (esim. Wright 1994; Tommola 2000, 673–673):

- (26) **Ei** täällä kukaan **ole teilaamassa** tai **alitamassa** sinua.
 (27) Kaiken kaikkiaan **olen sanomassa**, että puheet ovat puheita ja vasta teot ratkaisevat.

Molemmissa merkityskäytöissä (25 sekä 26 ja 27) olennaisena elementtinä ovat dialogi ja pyrkimysten laadun selväksi tekeminen. Intention kiistämisen ja metatekstimäisen selittämisen välillä on kuitenkin se ero, että edellisessä infinitiivin kuvaama toiminta (matkustaminen) ei ole käynnissä viittaushetkellä (esimerkissä puhehetkellä), kun taas jälkimmäisessä toiminnan (teilaamisen, alitamisen) on oletettu tapahtuvan parhailaan.

Kun kieltoisuuden *olla V-mAssA* -rakenteen subjektina on keskustelun ulkopuolinen, intentionaalinen taho, puhuja usein kiistää keskustelussa esillä olleita, oletettuja intentiota ja samalla ennakoi tulevia tapahtumia tai pikemminkin ei-tapahtumia:

- (28) KUKAAN **ei ole hyökkäämässä** Venäjälle ja Pohjoismaat kaikista vähiten!
- (29) **Ei** mitään velkoja **olla kuittaamassa**. Nimi muuttuu mutta velat jää. – –
Myy äkkiä osakkeesi pois – –

Esimerkissä 30 puolestaan kirjoittaja pyrkii kumoamaan viestiketjussa aiemmin esitetyn skenaarion tulevasta avaruusmatkasta, jonka uutinen eksoplaneetasta on aiheuttanut. Kirjoittajan fokus on tulevan tapahtuman puhtaassa mahdollisuudessa ja siis ei-tapahtumisen ennakoinnissa:

- (30) Kukas niin on sanonut että sinne olisi joku lähdössä sinne 500 valovuoden päähän? Ja piruakos me nyt siellä – – **Ei** tämä uutinen **ole** ketään **lähettämässä** minnekään. Me näemme tuon planeetan sellaisena kuin se oli 500 vuotta sitten. Ei ole pienintäkään hajua miten sinne pääsisimme.

Esimerkissä 30 tulevan tapahtuman kieltäminen saa ohensa myös emfaattisia piirteitä. Kommentissa kokonaisuutena on torjuva sävy, ja painokkuutta luovat kieltohakuiset *ketään* ja *minnekään*, jotka tyhjentävästi kieltävät edellä esitetyn tulevan tapahtuman, eksoplaneetalle lähdön (myös *mitään* esimerkissä 29).

Intention tai tulevan tapahtuman kiistäminen voidaan vielä erottaa tapauksista, joissa negatiivimuotoinen *olla V-mAssA* pikemminkin tuo esille uuden mutta kielteisen intention. Kyse ei siis oikeastaan ole jo esitetyn intention tai ennakoidun tapahtuman kiistämisestä ja vastaan väittämisestä, vaan dynaamisesta intentiosta *olla tekemättä* jotakin, aikeesta ei-tehdä ja sen esille tuomisesta:

- (31) **En ole aloittamassa** kanssasi hedelmätöntä dialogia, joka ei johda mihinkään.
- (32) Ite olen huomenna lähdössä **enkä** todellakaan **ole perumassa** matkaa.
- (33) Kiitos, vastaajalle muille myös, **en** tosiaan **ole tukemassa** ketään yritystä sen vuoksi, että saan pitää kastajaiset pienellä n. 20 hengellä jossakin paikassa, mistä ei tarvitse maksaa maltaita – –

Kielteisessä intentiossa infinitiivin kuvaama toiminta ei ole tosiasiallisesti käynnissä. Esimerkissä 31 kirjoittaja ilmoittaa aikeensa olla ryhtymättä mielestään turhaan keskusteluun, esimerkissä 32 taas aikeena on olla peruuttamatta lukkoon lyötyä matkaa. Esimerkissä 33 *tukeminen* ei-parhaillaan tapahtuvana toimintana käy ilmi laajemmas-ta tekstiyhteydestä: kirjoittaja on kysellyt vuokrattavaa tilaa ja saanut kehotuksen tukea yksityisyrittäjiä, mihin kirjoittaja ei kuitenkaan halua tarttua. Muotokeinoksi (ei-)intention ilmaisulle valittu *olla V-mAssA* tuntuukin ilmentävän sanotun painokkuutta. Esimerkeissä 32 ja 33 emfaattisuus saa lisää pontta myös sävypartikkeleista *todellakaan* ja *tosiaan*.

Saattaa olla, että kieltomuotoinen, intentioita ja ennakointia ilmaiseva *olla V-mAssA* käyttäytyy konstruktiona jossain määrin poikkeavasti sen suhteen, millaisia verbejä se hyväksyy infinitiivipaikalle. Myönteinen rakenne suosii verbejä, jotka ovat aspektiltaan rajattuja, mutta kielteinen rakenne ehkä helpommin kelpuuttaa myös aspektiltaan

rajaamattomia verbejä. Aineisto vihjaa tähän suuntaan esimerkin 33 kohdalla: *tukea* on ajallisesti rajaamatonta toimintaa, johon ei sisälly päätepisteen implikaatiota. Myönteinen, intentiota ilmaiseva muoto *oon tukemassa yhtä yritystä* ei tunnu yhtä luontevalta kuin vastaava kielto-*muoto* ilmaus.

Kieltoon liittyvän sallivuuden yhtenä selittävänä tekijänä voivat olla edellä esiin tullut dialogisuus ja toisto: infinitiivimuodon verbi on voinut jo esiintyä keskustelussa tai olla implisiittisenä läsnä tilannekontekstissa. Tämä selittää sanavalintaa. Toisena merkityksellisenä tekijänä on emfaattisuus. *Olla V-mAssA* -rakenne on yksinäisverbiä kompleksisempi muoto, ja siten sen voi ajatella olevan – myös myöntömuotoisena – korostainen, painokkaampi ilmaisukeino (Hopper–Traugott 2003, 72–73). Progressiivisen aspektin ohella (tai sen sijaan) nykyhetkeen viittaava rakenne voi ilmaista puhujan emfaattista, intensiivaa tai affektiivista asennetta sanottuun (Tommola 2000, 672–674; Onikki-Rantajääskö 2005, 180; vrt. englannin progressiivirakenteesta Leech 1971, 29; De Wit – Brisard 2014, 81–85), kuten aineiston *Sitten ollaan taas haastamassa radiokanavia oikeuteen, kun ei tule radiosoittoa!* Saman voi ajatella pätevän rakenteen käyttöön intentioiden ja ennakkoinnin ilmaisussa. Futuurisuutta ilmaisevaan yksinäispreesensiin verrattuna *olla V-mAssA* siis yleisesti ottaen painottaa intention ja ennakkoinnin merkitystä, mutta varsinkin kielto-*muotoisena* rakenteen käyttöön aineistossa näyttää liittyvän lisäksi affektiivista käyttöä. Yhtenä kokonaisuutena, yksikkönä toimivan konstruktion (ks. esim. Goldberg 2006, 5) funktio painokkaana ilmaisukeinona ja dialogissa motivoituvana voi kumota verbivalintaa koskevat aspektuaaliset säännöt ja tendenssit (Michaelis 2003).

3.4 Menneet ja nykyiset intentiot: olla-verbin aikamuoto

Rakennetta *olla V-mAssA* voi käyttää viittaamaan tulevaan tapahtumaan myös menneessä ajassa. 293:sta intention ja ennakkoinnin tapauksesta 29 on menneessä aikamuodossa. Omakseen voi ensinnäkin erottaa propinkvatiivisen (Maamies 1997) käytön eli alkamaisillaan olevan toiminnan ilmaisun. Propinkvatiivisessa käytössä aie on puhehetkeä vain hieman aikaisempi ja toiminta on ollut toteutumaisillaan:

(34) **Olin** aivan samaa **vastaamassa**..

Tähän tyyppiin sisältyy usein implikaatio siitä, että aiottu toiminta ei syystä tai toisesta toteutunutkaan (vrt. Ikola 1949, 50; Tommola 2000, 663). Aikomistilanne voi sijoittua myös kauemmas puhehetkestä, kuten esimerkissä 35, jossa aiottu toiminta on niin ikään jäänyt toteutumatta:

(35) Ennen kaksosten syntymää **olin eroamassa** hänen viinanhuuruisen raivoamisen takia, niin sai minut jotenkin uskomaan etten pärjää yksin.

Propinkvatiivisen toiminnan tulkinta on selvä lähinnä vain silloin, kun verbi on aspektilta momentaaninen tai sitä lähellä (kuten *vastata*). *Erota* taas on asiayhteydessään merkitykseltään monisisältöinen ja kestoaltaan prosessimainen. Infinitiivin kuvaaman toiminnan ei tarvitsekaan välttämättä olla juuri alkamaisillaan olevaa, vaan intentio voi olla

olemassa toimintaa jo selvästi aiemminkin. Esimerkissä 36 aikeen ja aktuaalisen toiminnan välillä on vähintään joitakin yön tunteja:

- (36) muistan miten olimme makuuhuoneessa ja Jukka oli pelottavan näkönen ...jne... ja aloin pakkaamaan tavaroita kun [Jukka] **oli muuttamassa** pois aamulla...

Intentioiden lisäksi *olla V-mAssA* voi ilmaista menneessä myös tapahtumien ennakoitua. Esimerkissä 37 subjektin tarkoitteena on epäagentiivinen yksin jäämisen kokijajoukko (*he*), esimerkissä 38 subjekti on eloton ja verraten abstrakti (*sarja*):

- (37) ystävät oli opetettu hankkimaan vain toisista Jehovan todistajista ja kun he sitten olisivat halunneet erota tai erosivat, he **olivat jäämässä** tai jäivät hyvin yksin.
- (38) Sarja **oli jäämässä** muistaakseni kesätaulle

Esimerkissä 38 huomionarvoista on, että infinitiivin ilmaisema toiminta on myös toteutunut. Mikään ei implikoi, että sarja olisikin vastoin odotuksia jatkunut koko kesän. Toiminnan toteutumattomuus ei lienekään mikään ehto myöskään elollisten, agenttiivisten subjektien tapauksessa. Myös esimerkki 36 on tulkittavissa niinkin, että pois muuttaminen todella tapahtui seuraavana aamuna.

Tulevaa menneessä ilmaisevat *olla V-mAssA* -rakenteiset ilmaukset edellä olevissa esimerkeissä sisältävät imperfektimuotoisen kopulan. Aineistossa intention ilmaus esiintyy kerran myös perfektissä:

- (39) Olemme kokeneet tämän näin toimivaksi eikä kumpikaan **ole ollut muuttamassa** toisen katon alle.

Oletettavasti myös pluskvamperfekti on intentioita tai ennakoitua ilmaisevan *olla V-mAssA* -rakenteen yhteydessä mahdollinen, vaikkei aineistossa sellaisia tapauksia olekaan. *Olla tekemässä* on intentioiden ja ennakoinnin ilmaisun funktiossa siis ennen kaikkea keino, jolla viitataan vielä menemättömään aikaan. Sitä voidaan kuitenkin käyttää viittaamaan tulevaan myös muissa aikamuodoissa, lähinnä menneessä.

3.5 Milloin aikominen ei onnistu? Intention ja ennakoinnin ilmaisemista rajoittavia tekijöitä

Olla V-mAssA esiintyy muutamissa sellaisissa syntaktisissa rakenteissa, joiden yhteydessä intentioiden ja futuurisuuden ilmaisu näyttää olevan mahdotonta tai ainakin hyvin epätavallista. Tällaisia ovat rakenteet, joissa *olla*-verbin ja infinitiivin väliin sijoittuu lokaalinen elementti:

- (40) **Onko** isi tuolla **ajamassa**?
- (41) Varmaan tilit nyt ilmoittavat, että Haglund **on** Ruotsissa **ostamassa** JASseja Niinistön käskystä.

Ilmaisut esimerkeissä 40 ja 41 olisivat ilman lokaalista elementtiä periaatteessa tulkittavissa myös intention ilmauksiksi. Esimerkissä 40 *tuolla* tekee ilmauksesta kuitenkin deiktisen, ja suora näköyhteys viittaa parhailaan käynnissä olevaan toimintaan. Esimerkissä 41 puolestaan lokaaliadverbiaali *Ruotsissa* hahmottuu *olla*-verbin ensisijaisena täydennyksenä, jolloin *ostamassa* saa syntaktisesti vapaan adverbiaalinen tulkinnan ja semanttisesti osoittaa tarkoitusta, jonka vuoksi sijainnissa ollaan. Tulkinta, jonka mukaan lokaaliadverbiaalin ilmaisemassa sijainnissa parhailaan oleva subjektitarcoite vasta aikoi suorittaa infinitiivin osoittaman toiminnan, olisi varsin epäluonteva. Yleensäkin sellaiset lauserakenteet, joissa *olla* saa ensimmäiseksi täydennykseen jonkin muun kuin infinitiivin ja infinitiivi itse on vapaan adverbiaalinen asemassa (infinitiivien täydennysroolista pakollisena tai vapaana, ks. esim. Ylikoski 2003), tuntuvat sulkevan intention tai futuurisuuden tulkinnan pois. Infinitiivi on tällöin kiinteästi sidoksissa subjektin aikapaikkaisuuteen, toisin sanoen sen viittaushetki on tällöin yleensä aina samanaikainen kuin *olla*-verbin:

- (42) – – miten hitussa ihmistä voidaan syyttää Euroopan kuumenemisestä, jos Euroopassa ei **ole** edes tehtaita **aiheuttamassa** ilmastonmuutosta?
- (43) Jos sää vedät viis tuntii putkeen jotain samaa tylsää baanaa, päivästä ja kuukaudesta toiseen, niin eiköhän se ole jo helpotus kun **on** robotti **ohjaamassa**.

Esimerkin 42 eksistentiaalilause ilmaisee olevan niin, että Euroopassa ei ole ilmastonmuutosta aiheuttavia tehtaita ja esimerkin 43 ilmiölause väittää, että nimenomaan robotti ohjaamassa on helpotus. Näyttää siltä, että progressiivisuuden ilmaisun kannalta *olla*-verbin ja infinitiivin muodostama yhteys voi sijoittua jakamattoman perifrastisen rakenteen ja infinitiivin adverbiaaliroolin väliselle jatkumolle, mutta intention ja futuurisuuden ilmaisussa syntaktinen rakenne vaikuttaa välittömästi temporaaliseen tulkintaan.

Olla V-mAssA -rakenteen keskelle voi sijoittua myös elementti, joka kuvaa tekemisen tapaa, kuten esimerkin 44 toimimisen nopeutta kuvaava essiivimuoto *kärppänä*:

- (44) Ja siten kun on nämä pudotuspelit, niin ei puhuttakaan istumapaikoista, jos ei **ole** kärppänä heti **varaamassa** paikkoja.

Tavan eksplikoiminen *olla V-mAssA* -rakenteen yhteydessä kytkeytyy yleensä progressiivisen toiminnan kuvaukseen, kun taas aikomiseen se yhdistyy huonosti. Lisäksi esimerkiksi partikkeli *heti* tuo ilmaisuun mukaan fokuosinnin toiminnan hetkeen itseensä, siis progressiivisuuteen.

Intentioiden ja futuurisuuden ilmaisuun *olla V-mAssA* -rakenteen avulla liittyy myös joitakin verbisemanttisia rajoituksia. Mentaaliset tilat, kuten haluaminen (45), eivät yleensä ole aikomisen kohteina:

- (45) Et **ole haluamassa** häntä, joten et herkästi sorru puhumaan itsetäsi vaan pysyt ihan luontojaan jännänä ja salaperäisenä.

Periaatteessa lienee kuitenkin mahdollista ennakoita esimerkiksi mielenmuutoksia ja spekuloida tulevilla tunnetiloilla. Tilaverbit eivät tosin kovin usein esiinny progressiivisuuden

ilmaisun yhteydessä (esim. Heinämäki 1995), eikä yllä oleva *haluta*-verbin esiintyminen *olla V-mAssA* -rakenteessa ole aivan tavallinen (vrt. myös luku 3.3 edellä).

Tiivistäen voi sanoa, että tietyt syntaktiset rakenteet, syntaktis-semanttiset elementit sekä verbisemantiikka voivat siis tehdä *olla V-mAssA* -rakenteen tulkinnan intention tai futuurisuuden ilmaisuna mahdolltomaksi tai vähintään hyvin epätavalliseksi.

3.6 Yhteenveto

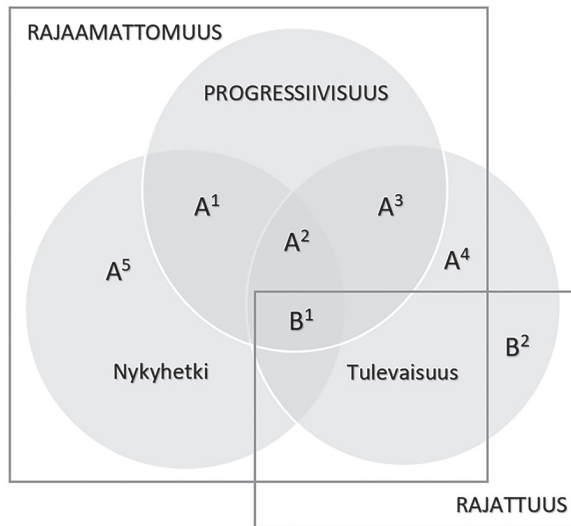
Olen edellä kuvannut *olla V-mAssA* -rakenteen käyttöä *Suomi24*-keskustelupalstalla. Keskeisimmät huomiot voi tiivistää seuraavasti: *Olla V-mAssA* -rakenteen avulla voidaan ilmaista omia ja toisten intentioita sekä esittää tiedettyjä, pääteltyjä tai oletettuja tulevaisuuden tapahtumia. Rakenne esiintyy elollisen ja elottoman sekä agenttiivisen ja ei-agenttiivisen subjektin yhteydessä. Käyttötyyppi esiintyy pääasiassa puhehetken suhteutetusta tulevaisuudesta puhuttaessa mutta voi ilmaista myös tulevaa menneessä. Aiotu tai ennakoitu tapahtuma voi sijoittua lähitulevaisuuteen tai tulevaisuuteen yleisemmin. Ennakoinnin ja intention ilmauksissa odotuksenmukaisia ovat rajattuutta ilmaisevat elementit, mutta rakenne sallii myös rajaamattomuutta ilmaisevat elementit, kuten partitiiviobjektin. Varsinkin kieltomuotoisen rakenteen käyttöön liittyy emfaattisia piirteitä. Tiedetyt elementit lauseessa sulkevat ennakoinnin tai intention merkitysmahdollisuuden pois. Tällainen on esimerkiksi lokaatiota ilmaiseva nominitydennys *olla*-verbin ensisijaisena täydennyksenä.

Olla V-mAssA esiintyy sekä intransitiivisissa että transitiivisissa lauseissa, jotka ovat temporaaliselta tulkinnaltaan potentiaalisesti kaksiselitteisiä. Tapahtuminen voi olla käynnissä parhaillaan tai, jos kyse on ennakoinnin tai intention ilmauksesta, sijoittua tulevaisuuteen. Konteksti kuitenkin usein ratkaisee todennäköisen tulkinnan. Toisinaan *olla V-mAssA* -rakenteellinen ilmaus on temporaaliselta tulkinnaltaan pikemminkin ambivalentti kuin polyseeminen: nykyhetki ja tulevaisuus ovat molemmat jollain tasolla läsnä. Näin on esimerkiksi silloin, kun verbin kuvaama tapahtuminen voidaan ymmärtää monisisältöiseksi ja -vaiheiseksi (esim. *ostaa, muuttaa*), johon esimerkiksi suunnittelu kuuluu. Äärimmillään *olla V-mAssA* -rakenteellinen ilmaus herättää kysymyksen siitä, missä kulkee raja verbin kuvaaman aktuaalisen tapahtumisen ja vasta mentaalisenä ideana olemassa olevan aikeen välillä.

4 *Olla V-mAssA* -rakenteen aspektitulkinta

Temporaalinen monikasvoisuus tekee jo ennestään monimerkityksisen *olla V-mAssA* -rakenteen tai pikemminkin sen sisältävän ilmausten aspektitulkinnasta mutkikasta. Näkemykseni on, että aineistossa intentioita ja ennakoitua ilmaiseva *olla V-mAssA* -rakenteellinen ilmaus saa progressiivisen aspektin merkityssävyjä silloin, kun tapahtuminen voidaan tulkita jo jollain, esimerkiksi valmistelujen, tasolla alkaneeksi. Jos taas monisisältöisyyttä ja -vaiheisuutta ei hahmotu, ilmaus on ei-progressiivinen ja ilmaisee futuuri-

suutta ilman erityistä progressiivisen aspektin merkitystä (ellei progressiivirakenteen todella ajattele kuvaavan ”käynnissä olevaa aietta”, aktuaalisen toiminnan mentaalista alkua). Ei-progressiivisuus ei kuitenkaan sulje pois rajaamatonta aspektia, vaan ilmaisussa ei tällöin ole sellaisia elementtejä sellaisena sommitelmana, joka aiheuttaisi tapahtumisen käynnissä olon korostumisen, mistä progressiivisuudessa on kyse. Näyttää siis olevan niin, että *olla V-mAssA* -rakenteen sisältävän ilmaisun progressiivinen aspekti väistyy, kun rakenne toimii futuurisuuden ilmaisemisena. Jos rakennetta haluaa käyttää progressiivisuuden ilmaisemiseen tulevassa ajassa, se on sopivien elementtien tuella kuitenkin mahdollista.

Kuvio 1. *Olla V-mAssA* -rakenteen aspekti-temporaalinen polysemia. A = *olla V-mAssA* + partitiiviobjekti, B = *olla V-mAssA* + totaaliobjekti.

Partitiiviobjektillinen *olla V-mAssA* voi ilmaista rajaamattomuutta ja progressiivista aspektia nykyhetkessä (A^1), tulevaisuudessa (A^3) sekä tavalla, jossa tulevaisuus liittyy nykyhetken kanssa, toisin sanoen jossa tulevaisuuteen sijoittuva tapahtuminen on jollain tasolla alkanut (A^2). Periaatteessa partitiiviobjektillinen *olla V-mAssA* voi myös ilmaista tapahtumista, joka sijoittuu kokonaan tulevaisuuteen mutta ei hahmotu aspektiltaan progressiivisena (A^4). Ei-progressiivisuus ei kuitenkaan välttämättä sulje pois rajaamatonta aspektia. Olen merkinnyt kuvioon myös sellaisen partitiiviobjektillisen ilmaisun, joka kuvaa nykyhetkeen sijoittuvaa tilannetta mutta joka ei saa progressiivista tulkintaa vaan esimerkiksi lokaalisen tulkinnan (A^5). Totaaliobjektillinen *olla V-mAssA* on temporaaliselta tulkinnaltaan häilyvä jo yksistään siksi, että tilanteen voi tulkita olevan nykyhetkellä käynnissä, vaikka tilanteelle onkin esitetty ajallisesti myöhempi päätepiste (B^1).

Myös aspektuaalinen tulkinta on tällöin häilyvä. Kuviossa aspektuaalinen ristiriita on esitetty niin, että käyttötyyppi sijoittuu kahteen eri neliöön. Lisäksi totaaliobjektillinen *olla V-mAssA* -rakenteellinen ilmaus voi kuvata tulevaisuuteen sijoittuvaa tapahtumista, joka on sekä ei-progressiivista että rajattua (B²).

Olen merkinnyt kuvioon erikseen ainoastaan partitiiviobjektillisen ja totaaliobjektillisen variantin, mutta yhtä lailla kuvioon voi sovittaa myös intransitiivisen *olla V-mAssA* -rakenteen: se sijoittuu eri kohtiin riippuen siitä, millainen verbi ydinkonstruktiossa on ja millaisia täydennyksiä se saa ja millainen on ilmaisun konteksti. On myös syytä muistaa, että lauseen aspekti muodostuu kerroksellisesti. Niinpä partitiivisijainenkaan *olla V-mAssA* -rakenteellinen ilmaus ei vielä yksin takaa, että koko lauseen aspekti on rajaa-maton (esim. Heinämäki 1995; yleisemmin Nurminen 2015, esim. 275–279).

5 Lopuksi

Intentioita ja ennakoitua ilmaisevan *olla V-mAssA* -rakenteen tarkastelu kurottaa mo-
neen eri suuntaan erityisesti aspektin ja tempuksen tutkimuksen osalta. Tämän tutki-
muksen perusteella on noussut esille useita ilmiöitä, jotka olisivat oman tutkimuksensa
ja tutkimusaineistonsa arvoisia. Tällainen on esimerkiksi kieltomuotoinen, intentioita ja
ennakoitua ilmaiseva *olla V-mAssA* ja kieltomuotoisuuden vaikutus rakenteessa esiin-
tyviin verbeihin. Oma kysymyksensä on myös se, millainen *olla V-mAssA* -rakenne on
futuuritempuksen ilmaisevina tai millaiselta sen mahdollinen kehitys sellaiseksi tällä
hetkellä näyttää.

Lähteet

- BERTINETTO, PIER MARCO – EBERT, KAREN – GROOT, CASPER DE 2000: The progressive in Europe. ÖSTEN DAHL (toim.): *Tense and aspect in the languages of Europe*, 517–558. Mouton de Gruyter, Berlin. <https://doi.org/10.1515/9783110197099.4.517>.
- BYBEE, JOAN – PERKINS, REVERE – PAGLIUCA, WILLIAM 1994: *The evolution of grammar. Tense, aspect and modality in the languages of the world*. University of Chicago Press, Chicago.
- COMRIE, BERNARD 1976: *Aspect. An introduction to the study of verbal aspect and related problems*. Cambridge University Press, Cambridge.
- DAHL, ÖSTEN 1985: *Tense and aspect systems*. Blackwell, Oxford.
- DE WIT, ASTRID – BRISARD, FRANK 2014: A cognitive grammar account of the semantics of the English present progressive. *Language* 50, 49–90. <https://doi.org/10.1017/S0022226713000169>.
- DIESSEL, HOLGER 2019: *The grammar network. How linguistic structure is shaped by language use*. Cambridge University Press, Cambridge. <https://doi.org/10.1017/9781108671040>.
- EERIKÄINEN, JOHANNA 2009: *Varhaisnykysuomen ja nykysuomen moni-ilmeinen progressiivirakenne kie-
liopillistumispolulla*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, suomen kieli.
- EBERT, KAREN 2000: Progressive markers in Germanic languages. ÖSTEN DAHL (toim.): *Tense and aspect in the languages of Europe*, 605–654. Mouton de Gruyter, Berlin. <https://doi.org/10.1515/9783110197099.4.605>.
- FILIP, HANA 2012: Lexical aspect. ROBERT BINNICK (toim.): *The Oxford handbook of tense and aspect*, 721–751. Oxford University Press, Oxford. <https://doi.org/10.1093/oxford->

- hb/9780195381979.013.0025.
- FILLMORE, CHARLES 1982: Frame semantics. DIRK GEERAERTS (toim.): *Cognitive linguistics. Basic readings*, 373–400. Mouton de Gruyter, Berlin.
- FILLMORE, CHARLES – KAY, PAUL – O’CONNOR, MARY 1988: Regularity and idiomaticity in grammatical constructions. The case of Let Alone. *Language* 64, 501–538. <https://doi.org/10.2307/414531>.
- FILLMORE, CHARLES – KAY, PAUL 1999: Grammatical constructions and linguistic generalizations. The What’s X Doing Y construction. *Language* 75, 1–33. <https://doi.org/10.2307/417472>.
- FILLMORE, CHARLES – JOHNSON, CHRISTOPHER – PETRUCK, MIRIAM 2003: Background to Framenet, 235–250. *International journal of lexicography* 16. <https://doi.org/10.1093/ijl/16.3.235>.
- FRIED, MIRJAM – ÖSTMAN, JAN-OLA 2004: Construction Grammar. A thumbnail sketch. MIRJAM FRIED ja JAN-OLA ÖSTMAN (toim.): *Construction grammar in a cross-language perspective*, 11–86. Benjamins, Amsterdam. <https://doi.org/10.1075/cal.2.02fri>.
- GLYNN, DYLAN 2014: Polysemy and synonymy. Cognitive theory and corpus method. DYLAN GLYNN ja JUSTYNA ROBINSON (toim.): *Corpus methods for semantics. Quantitative studies in polysemy and synonymy*, 7–38. Human cognitive processing 43. Benjamins, Amsterdam. <https://doi.org/10.1075/hcp.43.01gly>.
- GOLDBERG, ADELE 1995: *Constructions: a construction grammar approach to argument structure*. Chicago University Press, Chicago.
- 2006: *Constructions at work. The nature of generalization in language*. Oxford University Press, Oxford.
- 2019: *Explain me this. Creativity, competition, and the partial productivity of constructions*. Princeton University Press, Princeton.
- HAKULINEN, LAURI 2000 [1978]: *Suomen kielen rakenne ja kehitys*. 5., muuttamaton painos. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- HAKULINEN, AULI – KARLSSON, FRED 1979: *Nykysuomen lauseoppia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 350. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- HEINÄMÄKI, ORVOKKI 1994: Aspect as boundedness in Finnish. CARL BACHE, HANS BASBÖLL ja CARL-ERIK LUDBERG (toim.): *Tense, aspect and action. Empirical and theoretical contributions to language typology*, 207–233. Mouton de Gruyter, Berlin. <https://doi.org/10.1515/9783110883077.207>.
- HEINÄMÄKI, ORVOKKI 1995: The progressive in Finnish. Pragmatic constraints. PIER MARCO BERTINETTO, VALENTINA BIANCHI, ÖSTEN DAHL ja MARIO SQUARTINI (toim.): *Temporal reference, aspect, and actionality*. Vol. 2: *Typological perspectives*, 143–154. Rosenberg & Sellier, Torino.
- HERLIN, ILONA 1998: *Suomen kun*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 712. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- HOPPER, PAUL – TRAUOGOTT, ELISABETH 2003: *Grammaticalization*. 2., uudistettu painos. Cambridge University Press, Cambridge. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139165525>.
- HUUMO, TUOMAS 1995: Bound domains. A semantic constraint on existentials. TAPIO HOKKANEN, MARJA LEINONEN ja SUSANNA SHORE (toim.): *Suomen kielitieteellisen yhdistyksen vuosikirja 1995*. Suomen kielitieteellinen yhdistys, Helsinki.
- HYNÖNEN, EMMI 2016: *Suomen essiivi*. Annales Universitatis Turkuensis C 425. Turun yliopisto, Turku.
- HYVÄRINEN, IRMA 1982: Suomen kolmannen infinitiivin verbisidonnaisten inessiivin, elatiivin ja illatiivin lauseenjäsenfunktioista ja niiden saksalaisista vastineista valenssiteorian näkökulmasta. *Lauseenjäsennyksen perusteet. Seminaari Seilissä 9.–10.9. 1982*. Suomen kielitieteellisen yhdistyksen julkaisuja 9. Turku.
- IKOLA, OSMO 1949: *Tempusten ja modusten käyttö ensimmäisessä suomalaisessa raamatussa verrattuna vanhempaan ja nykyiseen kieleen I*. Turun yliopiston julkaisuja B: XXXII. Turku.
- ISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso suomen kielioppi*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 950. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. Verkkoersio [viitattu 2.12.2019]. <http://scripta.kotus.fi/visk> URN:ISBN:978-952-5446-35-7.
- JUSSILA, RAIMO – NIKUNEN, ERJA – RAUTOJA, SIRKKA 1992: *Suomen murteiden taajuussanasto*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 66. VAPK-kustannus, Helsinki.

- KANGASMAA-MINN, EEVA 1978: Ajan ja paikan lokaliteetista. ALHO ALHONIEMI, JUSSI KALLIO, MAUNO KOSKI, PÄIVI RINTALA ja KALEVI WIIK (toim.): *Rakenteita. Juhlakirja Osmo Ikolan 60-vuotispäiväksi 6.2.1978*. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 6. Turun yliopisto, Turku.
- 1984: Tense, aspect and Aktionsarten in Finno-Ugrian. CASPER DE GROOT ja HANNU TOMMOLA (toim.): *Aspect bound. A voyage into the realm of Germanic, Slavonic and Finno-Ugrian aspectology*, 77–93. Foris, Dordrecht. <https://doi.org/10.1515/9783110846195.77>.
- 1988: Suomalais-ugrilaisia aikasuhteita. *Sananjalka* 30, 17–26. <https://doi.org/10.30673/sja.86502>.
- 1993: Aspektista ja sen sukulaissilmioistä suomalais-ugrilaisissa kielissä. VALMA YLI-VAKKURI (toim.): *Tutkimuksia syntaksin ja pragmasyntaksin alalta*, 13–23. *Studia comparativa linguarum Maris Baltici* 1. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 43. Turun yliopisto, Turku.
- KARSTE, GRETA 1932: *Havaintoja olosijojen käytöstä Säkkijärven murteessa*. Vähäisiä kirjelmää LXXXIII. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- KLEIN, WOLFGANG 1994: *Time in language*. Routledge, London. <https://doi.org/10.4324/9781315003801>.
- LAITINEN, LEA 1998: Dramaattinen preesens poeettisena tekona. LEA LAITINEN ja LEA ROJOLA (toim.): *Keskusteluja performatiivisuudesta*. Tietolipas 160. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- LANGACKER, RONALD 1991: *Concept, image and symbol. The cognitive basis of grammar*. *Cognitive Linguistics Research* 1. Mouton de Gruyter, Berlin.
- LEECH, GEOFFREY 1971: *Meaning and the English verb*. Longman, Harlow.
- LEHTINEN, TAPANI 1983: Suomen konditionaalien morfologisesta ja semanttisesta motivaatiosta. *Virittäjä* 87, 482–507.
- LEINO, PENTTI 1991: *Lauseet ja tilanteet. Suomen objektin ongelmia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- 1993: *Polysemia – kielen moniselitteisyys. Suomen kielen kognitiivista kielioppia* I. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos. Helsingin yliopisto, Helsinki.
- MAAMIES, SARI 1997: Hanhi hautomaisillansa. Suomen *maisillaan*-johdosten kehitys. TAPANI LEHTINEN ja LEA LAITINEN (toim.): *Kieliopillistuminen. Tapaustutkimuksia suomesta*, 20–37. *Kieli* 12. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- MAIR, CHRISTIAN 2012: *Progressive and continuous aspect*. ROBERT BINNICK (toim.): *The Oxford handbook of tense and aspect*. Oxford University Press, Oxford. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195381979.013.0028>.
- MARKKANEN, RAIJA 1979: *Tense and aspect in English and Finnish. A contrastive study*. *Studia Philologica Jyväskyläensia* 13. University of Jyväskylä, Jyväskylä.
- MICHAELIS, LAURA 2003: Headless constructions and coercion by construction. ELAINE FRANCIS ja LAURA MICHAELIS (toim.): *Mismatch: form-function incongruity and the architecture of grammar*, 259–310. CSLI Publications, Stanford.
- MIESTAMO, MATTI 2005: *Standard negation. The negation of declarative verbal main clauses in a typological perspective*. *Empirical approaches to language typology* 31. Mouton de Gruyter, Berlin. <https://doi.org/10.1515/9783110197631>.
- NIVA, HEIDI (tulossa): Limittäisiä aikoja ja vakaita aikeita. Progressiivisuuden ja futuurisuuden rajankäyntiä liikeverbisissä olla V-OssA -konstruktiossa. *Virittäjä*.
- NURMINEN, SALLA 2015: *Lauseen aspektin ilmaiseminen suomen kielessä. Tutkimus olla-, tehdä- ja tulla-verbisistä tekstilauseista käyttökonteksteissaan*. *Annales Universitatis Turkuensis C* 410. Turun yliopisto, Turku.
- ONIKKI-RANTAJÄÄSKÖ, TIINA 2001: *Sarjoja – nykysuomen paikallissijaiset olotilanilmaukset kielen analogisuuden ilmentäjinä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 817. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- 2005: 3. infinitiivin inessiivi ja määräpaikkaisuuden arvoitus. ILONA HERLIN ja LAURA VISAPÄÄ (toim.): *Elävä kielioppi. Suomen infinitiivien rakenteiden dynamiikkaa*, 173–193. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1021. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

- PENTTILÄ, AARNI 1963: *Suomen kielioppi*. 2., tarkistettu painos. WSOY, Porvoo.
- QUIRK, RANDOLPH – GREENBAUM, SIDNEY – LEECH, GEOFFREY – SVARTVIK, JAN 1985: *A comprehensive grammar of the English language*. Longman, London.
- SAUKKONEN, PAULI – HAIPUS, MARJATTA – NIEMIKORPI, ANTERO – SULKALA, HELENA 1979: *Suomen kielen taajuussanasto*. WSOY, Helsinki.
- SIVONEN, JARI 2007: Aspektin ontologia ja kognitiivinen semantiikka. HARRI MANTILA, MERJA KARJALAINEN ja JARI SIVONEN (toim.): *Merkityksen ongelmasta vähemmistökielten oikeuksiin. Juhlakirja professori Helena Sulkalan 60-vuotispäivänä*, 73–95. Acta Universitatis Ouluensis. B Humaniora 79. Oulun yliopisto, Oulu.
- SULKALA, HELENA 1996: Expression of aspectual meanings in Finnish and Estonian. MATI EREL (toim.): *Estonian: Typological studies I*, 165–225. Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised 4. Tartu Ülikool, Tartu.
- TIMBERLAKE, ALAN 2007: Aspect, tense, mood. TIMOTHY SHOPEN (toim.): *Language typology and syntactic description*, 280–333. Volume 1: Clause structure. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511618437.005>.
- TOMMOLA, HANNU 1992: The marking of future time reference in Finnish. ÖSTEN DAHL, GASPAR DE GROOT ja HANNU TOMMOLA (toim.): *Future time reference in European languages II. Dutch, Finnish, Modern Greek, Italian, Lezgian, East Slavic, Turkish*, 12–28. Eurotyp Working Papers. Series VI, No. 3. Stockholm University, Tukholma.
- 2000: Progressive aspect in Baltic Finnic. ÖSTEN DAHL (toim.): *Tense and aspect in the languages of Europe*, 655–692. Mouton de Gruyter, Berlin. <https://doi.org/10.1515/9783110197099.4.655>.
- 2012: On the aspectual significance of ‘phase meanings’. CASPER DE GROOT ja HANNU TOMMOLA (toim.): *Aspect bound. A voyage into the realm of Germanic, Slavonic and Finno-Ugrian aspectology*, 111–132. Foris, Dordrecht.
- VENDLER, ZENO 1967: *Linguistics in philosophy*. Cornell University Press, Ithaca. <https://doi.org/10.7591/9781501743726>
- VILKUNA, MARIA 2000: *Suomen lauseopin perusteet*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 90. Edita, Helsinki.
- WRIGHT, SUSAN 1994: The mystery of the modal progressive. DIETER KASTOVSKY (toim.): *Studies in Early Modern English*, 467–485. Mouton de Gruyter, Berlin.
- YLIKOSKI, JUSSI 2003: Defining non-finites: action nominals, converbs and infinitives. *SKY journal of linguistics* 16, 185–237.
- YLI-VAKKURI, VALMA 1986: *Suomen kieliopillisten muotojen toissijainen käyttö*. Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 28. Turun yliopisto, Turku.

HEIDI NIVA: *At the moment, but later: The Finnish construction olla V-mAssA in expressions of prediction and intention*

The Finnish *olla V-mAssA* construction is a multifunctional construction that, among its other functions, expresses progressivity. This construction consists of the verb *olla* ‘to be’ and an infinitive in the inessive (local) case *-ssa*. The study concerns the usage of the construction in expressions of prediction and intention. The data in this study have been collected from the corpus *Suomiz4*, consisting of internet conversations. The theoretical framework of this study is construction grammar.

In expressions of prediction and intention, the *olla V-mAssA* construction often co-occurs with aspectual elements that mark boundedness. For example, in expression *Itekkii oon ostamas varmaan aprilia sx:n* ‘I am probably going to buy an Aprilia SX motorbike’ both the verb *ostaa* ‘to buy’ and the object marked with the accusative *sx:n* indicate boundedness. However, in the data of the present study,

the *olla V-mAssA* construction also occurs with an object complement that has a partitive case marking. Since the partitive case marking is typical in usages where the construction expresses unboundedness and progressivity, the expressions in question are temporally ambiguous if the context provides no interpretational clues: *Olen ostamassa uutta puhelinta* 'I am buying ~ going to buy a new phone'. In this example, the interpretation of ongoingness and the interpretation of intention are both possible. The analysis shows that the choice of partitive object is often due to the semantics of the verb and the fuzziness of the event boundaries. In fact, there is often an overlap between the present moment and the future point in time. For example, buying can be seen as a process with multiple contents and several phases. From this point of view, buying can be seen as ongoing at the speech moment (e.g. in a form of planning), even though the action as a whole is completed in the future.

In addition to aspectual features, the present study also focuses on other features that are connected to the usage of the *olla V-mAssA* construction in expressions of prediction and intention. One such feature is the effect the subject person has on the interpretation of the expression. Additionally, this study deals with the usage of the *olla V-mAssA* construction in expressions of prediction and intention with the past tense. Furthermore, it seems that negation creates specific pragmatic overtones to the use of the construction.

Heidi Niva
heidi.niva@helsinki.fi
Suomen kieli
00014 Helsingin yliopisto
orcid.org/0000-0002-0489-2101